

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2024.1.2>

MONITOROWANIE I UNOWOCZEŚNIANIE TREŚCI DZIEDZIN KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO TŁUMACZY JĘZYKA ANGIELSKIEGO

Petro Bochan

*kandydat nauk historycznych, profesor nadzwyczajny,
Profesor nadzwyczajny w Katedrze Lingwistyki Komunikacyjnej i Tłumaczeń
Uniwersytet Narodowy Jurija Fedkowicza w Czerniowcach (Czerniowce, Ukraina)
ORCID ID: 0000-0003-1473-4411
p.bochan@chnu.edu.ua*

Adnotacja. W artykule przedstawiono wyniki kompleksowej analizy treści dyscypliny „Podstawy działalności zawodowej tłumacza” jako podstawowego elementu kształcenia tłumaczy języka angielskiego. Na podstawie badań eksperymentalnych zaproponowano klasyfikację podtematów w postaci czterech bloków, połączonych systemowymi powiązaniem sieciowymi ze wszystkimi pozostałymi głównymi i opcjonalnymi komponentami programu edukacyjnego. Wśród nich: bloki edukacyjno-zawodowo-techniczne, językowo-kulturowo-badawcze. Określono trendy rozwojowe i zmiany specyfiki nauczania dyscyplin specjalistycznych w szkołach wyższych w procesie kształcenia przyszłych specjalistów tłumaczoznawstwa z materiału określonej dyscypliny. Wyniki badania przyczynią się do przeglądu i dalszej ponownej oceny strategii, metod, technik i technik stosowanych w nauczaniu dyscyplin zawodowych dla proponowanej kategorii kandydatów na studia wyższe.

Słowa kluczowe: kształcenie zawodowe, tłumacze języka angielskiego, studenci szkół wyższych, blok systemowy podtematów, trendy w zmianie treści kształcenia.

MONITORING AND MODERNIZATION OF THE CONTENT OF THE DISCIPLINES OF PROFESSIONAL TRAINING OF ENGLISH TRANSLATORS

Petro Bochan

*Candidate of Historical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Communicative Linguistics and Translation
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (Chernivtsi, Ukraine)
ORCID ID: 0000-0003-1473-4411
p.bochan@chnu.edu.ua*

Abstract. The article presents the results of a comprehensive analysis of the content of the discipline *Fundamentals of professional activity of a translator* as a core component in the education of English language translators. Based on experimental research a classification of subtopics is proposed in the form of four blocks united by system network connections with all other main and optional components of the educational program. There are educational, professional and technical, linguistic and cultural as well as scientific and research blocks. Development trends and changes in the specifics of the teaching of specialized disciplines in higher education institutions in the process of training of the future specialists in translation studies on the material of a specific discipline have been determined. The results of the study will contribute to the review and further reassessment of strategies, methods, techniques used in teaching disciplines for the proposed category of students.

Key words: professional training, English language translators, students, system block of subtopics, trends in changing the content of education.

МОНІТОРИНГ ТА МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗМІСТОВОГО НАПОВНЕННЯ ДИСЦИПЛІН ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕРЕКЛАДАЧІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Петро Бочан

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри комунікативної лінгвістики і перекладу
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (Чернівці, Україна)
ORCID ID: 0000-0003-1473-4411
p.bochan@chnu.edu.ua*

Анотація. У статті наводяться результати комплексного аналізу змістового наповнення дисципліни «Основи професійної діяльності перекладача» як ядерного компонента у підготовці перекладачів англійської мови. На основі експериментального дослідження запропоновано класифікацію підтем у формі чотирьох блоків,

об'єднаних системними мережевими зв'язками з усіма іншими основними та вибірковими компонентами освітньої програми. Серед них: освітній, фахово-технічний, лінгвокультурологічний та науково-дослідний блоки. Визначено тенденції розвитку та зміни специфіки викладання профільних дисциплін у ЗВО у процесі підготовки майбутніх фахівців перекладознавчих студій на матеріалі конкретної дисципліни. Результати дослідження сприятимуть огляду і подальшій переоцінці стратегій, методів, методик і технік, які використовуються у викладанні дисциплін за професійним спрямуванням для запропонованої категорії здобувачів вищої освіти.

Ключові слова: фахова підготовка, перекладачі англійської мови, здобувачі вищої освіти, системний блок підтем, тенденції зміни змісту освіти.

Вступ. Іншомовна комунікативна компетентність вже давно вважається запорукою успішного розвитку і функціонування всіх сфер культури, економіки та політики сучасної модернізованої та високорозвиненої держави. Євроінтеграція України ще раз підтвердила бажання українців стати частиною світового та культурного співтовариства. З іншого боку, цей процес спричинив появу низки викликів у питаннях як щодо викладання англійської мови як першої та другої іноземної мови, так і в проблематиці формування професійного іміджу сучасного українського фахівця, здатного транслювати країнознавчі знання країн, мова яких вивчається, і разом з тим – наповнювати та збагачувати матеріальний і духовний провідник інформації, ідентичності й унікальності, яким є українська мова (Креч, Мілева, Хомаківська, 2021:17).

Саме тому зміст фахово-орієнтованих дисциплін як, наприклад, «Основи професійної діяльності перекладача», «Іноземна мова за професійним спрямуванням», «Основна іноземна мова» і т. д. повинен піддаватися комплексному критичному аналізу з точки зору лінгвокультурних, лінгводидактичних та методичних аспектів викладання іноземної мови у закладах вищої освіти.

У 2023 у Верховній Раді України прийнято закон, що підтверджує міжнародний статус англійської мови на території України (Закон про застосування англійської мови в Україні, 2023). Цей закон став рушієм та важелем впливу в проблемах оновлення змісту значного переліку навчальних дисциплін, які готуватимуть майбутніх конкурентоспроможних перекладачів, вчителів та викладачів англійської, німецької, французької іноземних мов тощо.

Лінгводидакти сьогодення намагаються запропонувати інноваційні шляхи введення здобутків науково-технічного прогресу в навчальний процес, вивчаючи специфіку імплементації компетентних інтернет-ресурсів та можливостей штучного інтелекту в професійну діяльність перекладача. Серед них, зокрема, Хорунжа Л.А., Староконь Ю.М., Лисенко А.А., Бескетна О.О., Темник Г.Д., Сорока О.Б. та ін.

Наукова проблематика нашого дослідження перетинається з тематикою лінгводидактичних досліджень і таких авторів, як, наприклад, Сердюковим П.І., Душебою О.М., Завгородньою Р.В., Тарнопільським О.Б. та ін.

Основна частина. Наше дослідження націлене на огляд та реалізацію комплексного аналізу змісту дисципліни «Основи професійної діяльності перекладача» задля об'єктивної оцінки запропонованого освітнього компонента як складової професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі англо-українського перекладу. Дослідження здійснювалося на базі освітніх програм, робочих програм та силабусів факультету іноземних мов Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (Силабуси ВК ККЛП, 2023; Освітньо-професійні програми, 2023). Зазначена мета передбачає реалізацію наступних завдань теоретичного та прикладного характеру: окреслити зміст запропонованої навчальної дисципліни в контексті актуальних вимог сьогодення; визначити потреби введення та використання технологій, технік й методик контекстного навчання для оптимізації умов фахово-орієнтованої комунікації і пошук альтернатив в модернізації й модифікації змістового наповнення окремої дисципліни як ядерного компонента освітньої програми.

Результати та їх обговорення. Специфіка навчального процесу у ЗВО знаходить безпосереднє відображення у змісті навчання, а, відтак, і в освітніх програмах, робочих програмах окремих професійно-орієнтованих дисциплін і силабусах. У ході підготовки необхідного методичного забезпечення та пошуку найактуальніших тем, які показували б інтенсифікацію та глобалізацію науково-технічного прогресу, для викладача профільних дисциплін стає очевидною потреба комплексної переоцінки системи змістового наповнення як обов'язкових, так і вибіркового освітніх компонентів. Фокус такої фахово-орієнтованої підготовки майбутніх спеціалістів зміщується на суб'єкта і, відповідно, на антропоцентричний підхід. На перший план виступають труднощі і виклики, що з'являються у здобувачів вищої освіти на етапі інтеграції та формування готовності до різного роду комунікативних ситуацій у процесі міжнаціональної та міжкультурної взаємодії, а також ефективність діяльності здобувачів після закінчення ЗВО.

Аналіз змісту будь-якої програми фахових дисциплін за професійним спрямуванням слід розпочинати з вивчення її концепції. Таким чином, визначаємо, що в основі програми дисципліни «Основи професійної діяльності перекладача» закладено зміну вектора навчання на постановку, самостійний пошук шляхів вирішення, реалізацію та теоретичне обґрунтування конкретних когнітивно-комунікативних і дослідницьких завдань, і найголовніше – першочергово актуалізується особистісно-діяльнісний підхід, який трактується як навчання з позицій організації, структуризації та управління всіма ланками навчальної діяльності. Профіль майбутнього перекладача англійської та німецької або французької іноземних мов формується в професійній діяльності та у ході міжособистісного спілкування.

Крім того, важливим є сприйняття і осмислення значення інформаційних технологій, штучного інтелекту, розширення й зміна формату підтримки міжнародних зв'язків, проєктів та професійних контактів на державному та національному рівнях, що вимагає від сучасних перекладачів не лише практичних навичок

та компетенцій у володінні іноземною мовою, а й лінгвокраїнознавчих знань, загальної ерудиції, добросесності та дотримання правил професійної етики (Балабуха, 2007).

Студії запропонованого питання спрямовані, в першу чергу, на індикацію основних тенденцій щодо змісту освіти перекладачів англійської мови, серед яких ми виділяємо:

1) зміна парадигми традиційного навчання, зумовлена інформатизацією суспільства, появою штучного інтелекту та цифрової реальності, що вимагає від викладача зміни моделі конструювання педагогічного процесу та виконання ролі інструктора, який пояснює особливості орієнтації у широкому спектрі інноваційних технологій і необхідності практичного обґрунтування нових ідей замість нераціонального використання часу на відкриття вже відомих істин;

2) потенційне прагнення до парціалізації змісту навчання за допомогою збільшення кількості навчальних дисциплін та обсягу матеріалу для самостійної роботи, що долається посиленням міждисциплінарної спрямованості і набуттям, а також удосконаленням фахових навичок й компетентностей у ході вивчення вибіркового дисциплін;

3) потреба врахування міжнародного досвіду у формуванні цілісного студентоцентричного підходу до змістової та процесуальної професійної підготовки перекладачів англійської мови;

4) оптимізація співвідношення об'єму й кількості кредитів, що відводяться освітніми програмами на вивчення циклів загальної та професійної підготовки обов'язкових, вибіркового компонентів і практичної підготовки задля збалансування і відповідності цілям, завданням, методам, засобам і принципам підготовки сучасних перекладачів.

Зазначені тенденції, які ми виокремили у ході аналізу змісту навчання у ЗВО на базі освітніх програм, робочих програм, навчальних планів і силабусів, окреслюють і зміст окремих дисциплін. Комплексний огляд курсу та змісту дисципліни «Основи професійної діяльності перекладача» у розрізі викладання гуманітарних наук у ЗВО дозволив зробити висновок про те, що у ньому поєднано одразу чотири основні ланки профільної підготовки: *система* загальнонаукових, спеціально-лінгвістичних, лінгвокультурних та лінгвокраїнознавчих знань, вмій, навичок і компетентностей; *створення власної творчої моделі* імплементації засвоєних знань і навичок у процес фахової комунікації та набуття практичного досвіду; *трансформація* професійної моделі поведінки усного та письмового перекладача відповідно до ступеня складності вирішених проблемних комунікативних ситуацій; *досвід фахової комунікації* з урахуванням бази інноваційних технологій перекладу. На цьому етапі нашого дослідження вважаємо релевантним представити більш детальні висновки, зроблені у розрізі проведених студій змістового наповнення дисципліни «Основи професійної діяльності перекладача» (на матеріалі англійської мови) (Силабуси ВК ККЛП, 2023).

Нами було проведено експериментальне дослідження за допомогою опитування з викладачами як дисципліни «Основи професійної діяльності перекладача», так і інших профільних дисциплін факультету іноземних мов. Опитування здійснювалося у формі усної бесіди та інтерв'ю. Загалом було опрацьовано відповіді 59 науково-педагогічних співробітників. Запитання, які були відібрані для опитування, склалися з конкретного переліку тверджень, що стосувалися організації освітнього процесу у ЗВО та дидактичної системи навчання майбутніх перекладачів англійської, німецької чи французької мов. Викладачам пропонувалося: 1) оцінити готовність студентів до процесу фахової комунікації на основі результатів навчання, отриманих за результатами заліково-екзаменаційної сесії; 2) проаналізувати відповідність змісту навчальної дисципліни як загальному змістовому наповненню освітньої програми, так і очікуваним результатам навчання; 3) визначити основні тенденції зміни системи інформаційного наповнення дисциплін, що викладаються; 4) виділити перелік функцій, що виконує викладач у ході реалізації освітнього процесу.

У структурі змісту запропонованої дисципліни, яку вивчають майбутні фахівці-перекладачі англійської, німецької чи французької мов, виділяють два змістових модулі, зокрема, «Професійний профіль майбутнього перекладача» та «Діяльність перекладача у сфері професійної комунікації», але за результатами дослідження вважаємо доцільним виокремлювати чотири основні системні блоки підтем, які об'єднують теми ряду суміжних основних та вибіркового складових освітньої програми (рис. 1).

Серед них: освітній, фахово-технічний, лінгвокультурологічний (лінгвокраїнознавчий) та науководослідний (пошук перекладацьких проблем, вирішення яких і складатиме проблематику майбутніх кваліфікаційних робіт першого ступеня (бакалаврського) та другого ступеня (магістерського)).

Базисом для освітнього рівня є фундаментальні знання, набуття яких орієнтоване на кореляцію усталених постулатів перекладознавства та здобутків сучасної науково-технічної думки; формування загальної ерудиції, обізнаності і широкого науково-професійного кругозору, що складають підґрунтя спеціальної та фахової освіти. З урахуванням освітнього блоку фахової підготовки здобувачів вищої освіти у ЗВО та досліджуваної дисципліни під поняттям *мета навчання* розуміємо формування і вдосконалення системи фундаментальних та фахово-орієнтованих компетенцій й компетентностей перекладача англійської, французької чи німецької мов; набуття практичних навичок використання теоретичних знань у процесі фахової комунікації. Для реалізації окресленої мети необхідно врахувати наступні завдання, а саме: 1) досягти рівня вільного володіння державної та фахової мов, що дозволить оптимізувати процес набуття соціального досвіду та вибудовувати системні зв'язки у ході міжкультурних і міжнаціональних комунікативних ситуацій; 2) формувати навички декодування реалій у мовленнєвій діяльності англійською, німецькою/французькою мовами; 3) встановити специфіку образно-схематичного та тезисного подання інформації на різних етапах оформлення фраз, а також понадфразових одиниць у процесі іншомовної комунікації; 4) моделювати ситуації та умови, що

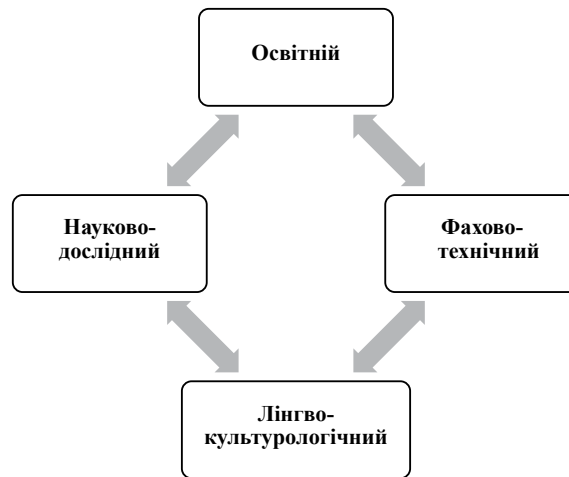

Рис. 1. Системні блоки підтем

спряють нівелюванню психологічного страху говоріння і подоланню так званого «мовного бар'єру» (Силабуси ВК ККЛП, 2023).

Фахово-технічний блок спрямований не тільки на оволодіння основ спеціальності, що передбачає вивчення таких тем як, наприклад, «Двомовність перекладача», «Виконання перекладу: точка зору перекладача і клієнта», «Гігієна праці перекладача», а й ознайомлення, інструктаж і використання передових інформаційних технологій як, зокрема, системи автоматизованого перекладу SmartCAT у перекладацькій практиці. Хоча цей блок і включає аналіз передових здобутків науково-технічного прогресу, проте вивчення комплексних інструкцій з організації професійної діяльності перекладача з урахуванням найновіших наукових досліджень з'являються у робочих, а також освітніх програмах дисциплін із запізненням, що зумовлює виникнення труднощів та викликів у викладацькій діяльності науково-педагогічних працівників, які реалізують освітній процес (Силабуси ВК ККЛП, 2023). Яскравим унаочненням цієї проблеми є розширення переліку сфер використання ChatGPT та можливостей штучного інтелекту не тільки у професійній діяльності, а у процесі навчання. Вивчення альтернативного використання програмного забезпечення у фаховій діяльності і саме в рамках досліджуваної дисципліни сприяло б оптимізації процесу вільного володіння та орієнтації у обраній галузі знань, а, відтак, і мотивувало б здобувачів вищої освіти продукувати нові ідеї використання та втілення технічних можливостей у своїй індивідуальній освітній та професійній траєкторії (Остапович, Остапович, Мазуренко, 2023: 201-203).

Фахово-технічний блок має на меті удосконалити мовні та мовленнєві навички іншомовної комунікації і вміння орієнтуватися та демонструвати професіоналізм і майстерність під час процесу комунікації. Перед здобувачами вищої освіти виникають такі виклики як, наприклад: 1) проаналізувати семантичний та лексичний потенціал науково-технічних текстів; систематизувати виокремлені лексичні та семантичні структури, що характерні для конкретного типу фахових текстів; 2) вміти диференціювати загальнонаукову та вузько-спеціалізовану лексику і поповнювати свій вокабуляр для подальшої реалізації професійної діяльності і, за необхідності, спроможності брати участь у міждисциплінарних та міжнародних проєктах; 3) закріпити знання, вміння та навички використання контекстного підходу до виділення лакун і їх заповнення під час синхронного, галузевого, послідовного та інших видів перекладу; 4) перевіряти та модифікувати теоретичні моделі побудови діалогічного і монологічного мовлення. Цей блок підтем, що об'єднує також теми з інших суміжних вибіркової і обов'язкових дисциплін, базується, насамперед, на використанні постулатів комунікативного методу навчання. Таким чином, комунікативний, когнітивний, контекстний та індивідуальний підходи дозволяють студентам бути не учасниками, а виконавцями навчального процесу; формувати гносеологічні та аксіологічні принципи на базі власного професійного досвіду; розвивати навички роботи в команді та в кооперації при виконанні різного роду практичних завдань.

Метою лінгвокультурологічного (лінгвокраїнознавчого) блоку тем є розширення особистого кругозору і підвищення рівня загальної ерудиції та обізнаності у різних ланках соціального, культурного, літературного, мистецького життя суспільства англomовних країн і зіставлення основ загальнолюдського досвіду, набутого в українській науковій спільноті, з потребами задоволення власних фахових та особистісних потреб. З одного боку, запропонований блок тем служить естетичному вихованню, розвитку інтелекту або *раціо* й емоційної сфери в однаковому співвідношенні, а, з іншого боку, теми цього блоку допомагають сформувати цілісну особистість зі своїм індивідуальним арсеналом навичок і вмінь ведення професійної комунікації з урахуванням та інтеграцією знань про країни, мова яких вивчається, і національно-патріотичної орієнтації. Відображення засад культурологічного блоку простежується і в таких дисциплінах як-от: «Основна іноземна мова», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Лінгвокраїнознавство», «Література англomовних країн та переклад», «Етика перекладача», «Основи підготовки гідів-перекладачів» та інші обов'язкові та вибіркової компоненти освітньої програми (Силабуси ВК ККЛП, 2023).

Лінгвокультурологічний або лінгвокраїнознавчий блок тем оптимізує вибір стратегій професійної поведінки перекладача англійської, німецької чи французької мов під час реалізації міжнародної та міжкультурної комунікації, створює інструментарій для вивчення національних особливостей, менталітету та ідентичності носіїв іноземних мов, що вивчаються, їх культури, традицій і звичаїв. Вивчення тем цього блоку уможлиблює вирішення низки наступних завдань: 1) здійснити когнітивний аналіз особливостей сприйняття професійної ролі перекладача англійськими націями криз прїзму їх ціннісних та культурних орієнтирів і детермінувати потенційні точки непорозуміння задля їх уникнення в майбутній професійній діяльності; 2) вміти використовувати знання про свята та традиції святкувань у країнах Великобританії, США, Канади, Австралії тощо у процесі взаємодії з їх представниками та трансляції вихідної інформації клієнту; 3) корелювати і диференціювати теоретичні і практичні аспекти науково-технічного прогресу та змін у етапах виробничо-технічного циклу у європейських країнах і в Україні (Рубана, 2023: 166). Основою цього блоку можемо вважати культуроцентричний підхід, який інформує студентів про національні особливості професійної комунікації і сприяє створенню так званих культурологічних карт відповідно до звичаїв країн вихідної і цільової мов. Цей блок підтем забезпечує формування профілю та іміджа перекладача як суб'єкта культури (Силабуси ВК ККЛП, 2023). Здобувач вищої освіти вчиться взаємодіяти з представниками інших фахових груп, культур, етносів, націй тощо. Крім того, виховується толерантність до їх психології, традицій і світогляду.

Характерною ознакою, що вирізняє професійну підготовку здобувачів у ЗВО є науково-дослідна діяльність, яку здобувачі реалізують на бакалаврському, магістерському, а пізніше й на освітньо-науковому рівнях, починаючи з третього року навчання у ЗВО. Ця діяльність виконується і у рамках досліджуваної дисципліни під час вивчення проблематики науково-дослідного блоку підтем. На цьому етапі у студентів продовжується формування основ професійних компетенцій та компетентностей у різних галузях знань. Вивчення тем «Науково-технічний переклад та його види», «Довідкові джерела, зберігання та систематизація даних» та «Потенційні проблеми перекладацької діяльності» перетинається з тематикою дисципліни «Основи наукової діяльності» і сприяє розвитку та удосконаленню вмінь і навичок у роботі з англійськими базами даних Scopus, Web of Science, а також англійською науково-технічною літературою (Силабуси ВК ККЛП, 2023).

На нашу думку, в рамках цього блоку більш доцільними були б наступні заходи з популяризації проведення наукових досліджень серед студентської молоді, а саме: 1) організація практичних і семінарських занять у формі круглих столів, науково-практичних конференцій, конкурсу проєктних робіт з їх представленням як у дистанційній, так і у аудиторній формах; 2) розширення переліку термінологічних глосаріїв, що пропонуються студентам для ознайомлення й для вибору конкретної сфери науково-технічного перекладу; 3) представлення наукового проєкту і написання дослідницької роботи на запропоновану тему в кінці кожного семестру. Науково-дослідницький блок передбачає врахування принципів особистісно-орієнтованого навчання, що має на меті зацікавити і мотивувати студентів брати участь у науковому житті університету та України, навчитися користуватися науковими джерелами в друкованій та електронній формах, формулювати нові наукові проблеми і пропонувати шляхи їх вирішення. Загальний зміст освіти має бути чітко структурованим, студентоцентричним і оптимальним для інтеграції навчального матеріалу, необхідного для опрацювання у рамках актуальних вимог до вищої освіти в Україні.

Викладач у процесі виконання науково-дослідних проєктів виконує діагностичну, прогностичну, консультативно-організаторську функції, тоді як студент виступає основним виконавцем і керівником наукового дослідження.

Висновки. Отже, студії англійської, німецької чи французької мов, що здійснюються здобувачами вищої освіти у процесі фахової підготовки перекладачів запропонованих іноземних мов, на заняттях з дисципліни «Основи професійної діяльності перекладача» можуть бути представлені у формі системи чотирьох основних структурних блоків підтем і їх функційного арсеналу, об'єднаних спільною тематикою з іншими профільними дисциплінами згаданої освітньої програми. Структурні блоки – циклічно і системно поєднані, утворюючи мережу компонентів і відображаючи методологічну, методичну та педагогічну технології організації освітнього процесу. Кожен блок підтем систематизовано відповідно до мети, завдань, цілей, методик, технік навчання, а також контролю, перевірки, оптимізації і удосконалення очікуваних результатів навчальної діяльності здобувачів вищої освіти у ЗВО.

Моніторинг змісту освіти демонструє та прогнозує тенденції до змін і модернізації у специфіці проєктування всіх етапів педагогічного процесу з урахуванням найновіших здобутків науково-технічного прогресу, а тому потребує подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел:

1. Балабуха К. В. Підготовка майбутніх учителів іноземної мови до навчання старшокласників фразеології : автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.02. Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К.Д.Ушинського. Одеса, 2007. 21 с.
2. Закон про застосування англійської мови в Україні № 9432-1 від 12.07.2023. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1874938>.
3. Освітньо-професійні програми 2023. URL: http://translationdept.chnu.edu.ua/?page_id=2037.
4. Остапович О., Остапович Н., Мазуренко Ю. ChatGPT у підготовці філологів і перекладачів. виклики і перспективи. (2023). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філологія»*, 17(85), 200-205. URL: <https://journals.oa.edu.ua/Philology/article/view/3842>.

5. Рубана С.С. Інструменти управління стадіями виробничо-технічного циклу в контексті професійної міжкультурної комунікації (на матеріалі німецької фахової мови архітектури та будівництва). *Платон мені друг, але істина дорозжча: теоретико-практичні та методологічні аспекти розвитку сучасних гуманітарних наук* : зб. матеріалів I Всеукраїнської молодіжної конференції (2–3 березня 2023 року, м. Чернівці). Чернівці : Чернівець. нац. ун-т. ім. Ю. Федьковича, 2023. С. 165-168. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/6854>
6. Силабуси вибіркових компонентів кафедри комунікативної лінгвістики та перекладу. URL.: <https://drive.google.com/drive/folders/1RjCRPwRBKd4Lno-bhggJh05rfCIZQTPw?usp=sharing>.

References:

1. Balabukha K. V. Pidhotovka maibutnix uchyteliv inozemnoi movy do navchannia starshoklasnykiv frazeolohii : avtoref. dys. kand. ped. nauk: 13.00.02. [Preparation of future foreign language teachers for teaching seniors phraseology]. Pivdenoukr. derzh. ped. un-t im. K.D.Ushynskoho. Odesa, 2007. 21 s.
2. Zakon pro zastosuvannia anhliiskoi movy v Ukraini № 9432-1 vid 12.07.2023.[Law on the Use of the English Language in Ukraine]. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1874938>.
3. Osvitno-profesiini prohramy 2023. [Educational and Professional Programs 2023]. URL: http://translationdept.chnu.edu.ua/?page_id=2037.
4. Ostapovych O., Ostapovych N., Mazurenko Yu. ChatGPT U PIDHOTOVTSI FILOLOHIV I PEREKLADACHIV. VYKLYKY I PERSPEKTYVY. [ChatGPT IN THE TRAINING OF PHILOLOGISTS AND TRANSLATORS. CHALLENGES AND PROSPECTS]. (2023). Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia»: Seriia «Filolohiia», 17(85), 200-205. URL: <https://journals.oa.edu.ua/Philology/article/view/3842>.
5. Rubana Ye.S. Instrumenty upravlinnia stadiiamy vyrobnycho-tekhnichnoho tsyклу v konteksti profesiinoi mizhkulturnoi komunikatsii (na materialii nimetskoï fakhovoi movy arkhitektury ta budivnytstva). [Tools for managing the stages of the production and technical cycle in the context of professional intercultural communication (based on the German professional language of architecture and construction)]. *Platon meni druh, ale istyna dorozhcha: teoretyko-praktychni ta metodolohichni aspekty rozvytku suchasnykh humanitarnykh nauk* : zb. materialiv I Vseukrainskoi molodizhnoi konferentsii (2-3 bereznia 2023 roku, m. Chernivtsi). Chernivtsi : Chernivets. nats. un-t. im. Yu. Fedkovycha, 2023. С. 165-168. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/6854>
6. Sylabusy vybirkovykh komponentiv kafedry komunikativnoi lnhvistyky ta perekladu. [Syllabi of Elective Components of the Department of Communicative Linguistics and Translation]. URL: <https://drive.google.com/drive/folders/1RjCRPwRBKd4Lno-bhggJh05rfCIZQTPw?usp=sharing>.